

BOGANMELDELSE

PHYSICAL GEOGRAPHY OF GREENLAND
(*Folia Geographica Danica*, Tom. IX. 234 s., 96 fig., 2 tvl., 35 kr.) udg. af Det kongelige danske geografiske selskab.

Bogen indeholder 33 selvstændige indlæg holdt som foredrag på Grønlands-symposiet i København i forbindelse med geografkongressen i Stockholm i 1960. Titlen er i og for sig lidt vildledende, idet enkelte artikler omhandler arktiske (og antarktiske) områder uden for Grønland, lige som størstedelen af indlæggene vedrører gletschere og studiet af disse. Dette sidste skyldes dog sikkert, at hovedvægten er lagt på de udenlandske (hidtil overvejende upublicerede) bidrag, der for det meste er glaciologiske, mens størstedelen af de danske (geodætiske, geologiske, glaciologiske, meteorologiske og andre geofysiske) er publiceret andetsteds og derfor i bogen med enkelte undtagelser kun er medtaget som korte resuméer af dansk aktivitet i Grønland inden for de pågældende videnskabsgrene. Når dette er sagt, være bogen imidlertid anbefalet alle, der interesserer sig for den store forskningsmæssige indsats, der i dag foregår i de arktiske områder, idet det er lykkedes lederen af symposiet, cand. mag. Børge Fristrup, at samle en række specialister, der hver på sit felt giver et indblik i, hvilke undersøgelsesmetoder, der i dag anvendes, og på hvilket stade vor viden befinder sig.

Blandt bidragerne kan nævnes Carl S. Benson, der har ledet flere store ekspeditioner på den grønlandske indlandsis og i artiklen bryder med den klassiske inddeling af gletschere efter deres temperatur, idet han i stedet lægger de øvre lags (firrens) indhold af smeltevand til grund for sin inddeling.

Interessant er også en artikel af David C. Nutt og P. F. Scholander, hvori de redegør for datering af isfjelde ved hjælp af C^{14} -analyser. Gletscherisen, hvoraf isfjeldene er dannet, vil næsten altid indeholde større eller mindre blærer af atmosfærisk luft, der således – med visse korrektioner – fortæller, hvilken sammensætning atmosfæren havde, da firnen blev dannet. Ved at

sammenligne C^{14} -indholdet i blærrernes kuldioxyd med indholdet i den atmosfæriske kuldioxyd i dag fås et ret nøjagtigt mål for alderen af blærrerne og dermed af den omgivende is. Metodens svaghed er, at den kræver meget store mængder (flere ton) prøvemateriale. Resultaterne er uhyre forbavsende, idet de tyder på, at de undersøgte isfjelde havde en alder af mellem kun 100 og 3000 år, en alder der ligger langt under den alder, man almindeligvis antager for indlandsisens hovedområder. Dateringerne leder derved tanken hen på, at det muligvis kun er visse »isstrømme«, der skyder ud mod havet, mens resten af indlandsisen bliver liggende som afsnørede reliktoområder.

I snæver tilknytning til ovenstående har danskeren W. Dansgaard påvist muligheden af på visse lokaliteter at bestemme isbjergenes oprindelsessted ved at måle indholdet af O^{18} -isotopen, idet denne varierer fra sted til sted alt efter den temperatur, sneen, hvoraf gletscheren er dannet, havde i nedbørsøjeblikket. I visse tilfælde har det endog været muligt ad denne vej at datere isfjeldene, hvorved man kan supplere den ovennævnte meget kostbare C^{14} -dateringsmetode.

Endelig bør nævnes amerikaneren R. W. Gerdels artikel om indlandsisens klima baseret først og fremmest på de talrige amerikanske glaciologiske og meteorologiske undersøgelser. Artiklen giver en fremragende oversigt, en oversigt der længe har været savnet.

Det vil føre for vidt at nævne alle bidragene, kun skal det anføres, at de alle er læseværdige, og ikke mindst er det fortrinligt, at diskussionerne efter hvert indlæg er trykt med i den foreliggende bog.

Hvad man – enkelte artikler undtaget – leder forgæves efter, er kvartærgeologiske indlæg, hvilket bl. a. skyldes, at disse så vel som de øvrige geologiske Grønlands-artikler i stedet blev foredraget ved den kort efter afholdte geologkongres, hvorved nærværende artikelsamling uvilkårligt må få en fysisk-meteorologisk slagside. Trods nævnte forbehold fortjener bogen imidlertid en udbredelse ud over den snævre fagkreds.

Hans H. Valeur.